

ЩОДО ПИТАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Ярмакі Х. П., Музика С. С.

Сучасний інформаційний стан українського суспільства характеризується значним зростанням ролі інформації, інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, що призводить до активізації інформаційних відносин, які виникають у різних сферах життєдіяльності людини, юридичних осіб та держави.

На відміну від загальнодоступної інформації конфіденційна інформація не призначена для широкого кола осіб. Конфіденційність передбачає віднесення певних відомостей до інформації з обмеженим доступом та має здійснюватися чітко у відповідності та на підставі чинних правових норм. Конфіденційна інформація незалежно від того, предметом яких відносин вона виступає, має певну цінність для суб'єкта інформації: держави, фізичної або юридичної особи. Цінність інформації зумовлена її використанням у публічній сфері - для забезпечення державного управління в різних сферах суспільного життя, у приватній сфері - для реалізації та захисту прав фізичних та юридичних осіб. В умовах воєнного стану розголошення конфіденційної інформації може завдати істотної шкоди як національним, державним, приватним, так і публічним інтересам.

Поліція, здійснюючи свою діяльність, є розпорядником інформації, розповсюдження якої матиме негативні наслідки для різних категорій фізичних осіб, юридичних осіб, інтересів та цілісності держави. Окрім того, працівники поліції, що мають доступ до технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, не повинні незаконно використовувати її у власних цілях та передавати її третім особам, за умови, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володілець інформації вживає належних заходів для охорони її конфіденційності.

Будь-яка конфіденційна інформація, розголошення якої в умовах воєнного стану може призвести до обізнаності противника щодо громадян, військовослужбовців, поліцейських та інших складників сил обо-

рони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням.

Підвищена суспільна небезпека інформації з обмеженим доступом, що міститься в різних джерелах та базах даних Національної поліції України, полягає у тому, що з володіння держави втрачаються відомості, що мають конфіденційний характер, які, потрапляючи до іноземних спецслужб і будучи використаними проти інтересів України, можуть звести нанівець багаторічну працю державних органів, підприємств, установ та організацій зі створення новітніх технологій, видів озброєнь, розроблення планів оборони країни в особливий період тощо.

Необхідність захисту прав суб'єктів персональних даних в умовах дії правового режиму воєнного стану вкрай висока. Навіть в умовах бойових дій право на життя, право на повагу до гідності, право на свободу та особисту недоторканність, визначені в Конституції України, мають бути дотримані. Україна, яка поступово інтегрується до Європейського Союзу, має відповідне законодавство, спрямоване на створення якісної системи правового захисту персональних даних відповідно до стандартів Європейського Союзу.

Ключові слова: інформація, інформація з обмеженим доступом, конфіденційна інформація, поведіння з інформацією, поліція, режим воєнного стану.

Yarmaki Kh. P., Muzyka S. S. Regarding the issue of confidential information in the bodies of the National Police of Ukraine during the martial law regime

The modern information state of Ukrainian society is characterized by a significant increase in the role of information, information resources, and information technologies, which leads to the activation of information relations that arise in various spheres of human activity, legal entities, and the state.

Unlike publicly available information, confidential information is not intended for a wide range of individuals. Confidentiality involves classifying certain information as information with limited access and must be carried out clearly in accordance with and on the basis of current legal norms. Confidential information, regardless of the subject of the relationship, has a certain value for the subject of the information: the state, an individual or a legal entity. The value of information is determined by its use

in the public sphere - to ensure public administration in various spheres of public life, in the private sphere - to implement and protect the rights of individuals and legal entities. In the conditions of martial law, the disclosure of confidential information can cause significant damage to national, state, private, and public interests.

The police, carrying out its activities, are the managers of information, the dissemination of which will have negative consequences for various categories of individuals, legal entities, interests and integrity of the state. In addition, police officers who have access to technical, organizational or other commercial information must not illegally use it for their own purposes and transfer it to third parties, provided that this information has commercial value in connection with the fact that it is unknown to third parties and there is no free access to it by other persons on legal grounds, and the owner of the information takes appropriate measures to protect its confidentiality.

Any confidential information, the disclosure of which in the conditions of martial law may lead to the enemy's awareness of citizens, military personnel, police and other components of the defense forces, negatively affect the progress of the tasks as assigned.

The increased public danger of information with limited access contained in various sources and databases of the National Police of Ukraine by the aggressor is that information of a confidential nature is lost from the possession of the state, which, reaching foreign special services and being used against the interests of Ukraine, can nullify the many years of work of state bodies, enterprises, institutions and organizations on the creation of the latest technologies, types of weapons, the development of plans for the country's defense in a special period, etc.

The need to protect the rights of personal data subjects in the conditions of the legal regime of martial law is extremely high. Even in the conditions of hostilities, the right to life, the right to respect for dignity, the right to freedom and personal integrity defined in the Constitution of Ukraine must be respected. Ukraine, which is gradually integrating into the European Union, has relevant legislation aimed at creating a high-quality system of legal protection of personal data, in accordance with the standards of the European Union.

Key words: *information, information with limited access, confidential information, information handling, police, martial law.*

Постановка проблеми. Випробуванням для всього суспільства, діяльності органів державної влади, Збройних Сил України, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та органів Національної поліції України стало запровадження військового стану як правового режиму, уведе-

ного на всій території України через акт військової агресії Російської Федерації.

Згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [3], затвердженого Законом України [4], на період дії правового режиму воєнного стану можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина. У зв'язку з можливістю обмеження права фізичних осіб на невтручання в особисте і сімейне життя, доступ до персональних даних на території України в період дії режиму воєнного стану може супроводжуватися встановленням окремих обмежень. Щодо конфіденційної інформації про фізичних осіб такі обмеження можуть установлюватися лише в межах норм законів України і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Сьогодні питання захисту інформаційних ресурсів, баз персональних даних та вживання всіх необхідних заходів для збереження особистих персональних даних громадянами лишаються вкрай важливими. Інформаційне забезпечення Національної поліції є одним із наріжних каменів, на яких базується якісне виконання правоохоронних функцій захисту суспільства. Надшвидкий розвиток інформаційних технологій призвів до накопичення та зберігання великих обсягів інформації. Створення зручних та багатофункціональних програмних оболонок для введення, зберігання та отримання необхідної інформації є дуже важливим для підрозділів Національної поліції.

Важливою умовою правомірної обробки персональних даних у період дії правового режиму воєнного стану є забезпечення громадянам належного рівня захисту їхніх прав, пов'язаних із персональними даними.

Мета статті - здійснити аналіз та визначити характерні ознаки конфіденційної інформації в органах Національної поліції України під час режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 р. відбулося широкомасштабне вторгнення в Україну збройних сил Російської Федерації, що й досі триває. На підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України [1], Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [2], Президент України постановив вести в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 р. [3].

Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [3] було не лише вве-

дено воєнний стан, а й тимчасово (на період дії правового режиму воєнного стану) передбачено можливість обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина. Серед конституційних прав були й права, гарантовані ст. 34 Основного Закону України [1], а саме: вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб. Оскільки нині йдеться про інтереси національної безпеки, територіальної цілісності та громадського порядку, закономірним є обмеження саме цих прав [5].

Воєнний стан як особливий правовий режим передбачає певні зміни у функціонуванні органів державної влади, у тому числі й у діяльності Національної поліції України. Ураховуючи існуючі загрози, звичний порядок виконання окремих повноважень працівників поліції може змінюватися, зокрема може змінюватися порядок поводження з конфіденційною інформацією.

Уведення воєнного стану значно вплинуло на організацію роботи всіх силових структур, у тому числі й поліції. Особливості організації діяльності поліції щодо роботи з конфіденційною інформацією в умовах воєнного стану визначено чинним законодавством, насамперед Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

Різні аспекти конфіденційної інформації досліджували вчені-правники: О.В. Адабаш, В.Ю. Баскаков, І.Л. Бачило, А.В. Дідук, Б.А. Кормич, О.В. Кохановська, В.А. Ліпкан, В.Н. Лопатін, І.І. Саліхов та ін. Незважаючи на численні наукові доробки, єдиного підходу до поводження з конфіденційною інформацією в органах Національної поліції досі не вироблено, у зв'язку з чим питання щодо конфіденційної інформації в поліції, особливо під час дії воєнного стану, потребують глибокого аналізу і вивчення.

У статті 21 Закону України «Про інформацію» [6] вказано: «Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом».

Інформація з обмеженим доступом, яка не підлягає вільному обігу, визначена Законом України «Про доступ до публічної інформації» [7]. Серед інформації з обмеженим доступом визначають конфіденційну, таємну та службову інформацію.

Статтею 14 Закону України «Про захист персональних даних» [8] встановлено, що до конфіден-

ційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження.

До конфіденційної інформації може бути віднесений досить широкий спектр питань у різних сферах життєдіяльності суб'єктів правовідносин. На відміну від загальнодоступної інформації конфіденційна інформація не призначена для широкого кола осіб. Конфіденційність передбачає віднесення певних відомостей до інформації з обмеженим доступом та має здійснюватися чітко у відповідності та на підставі чинних правових норм [9, с. 98].

Частиною другою статті 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [7] визначено, що обсяг інформації про особу, що збирається, зберігається і використовується розпорядниками інформації, має бути максимально обмеженим і використовуватися лише з метою та у спосіб, визначений законом.

12 березня 2022 р. набрала чинності Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану» [10].

На підставі вказаного нормативного акту [10] на період дії воєнного стану органи Національної поліції України, як і інші суб'єкти, можуть вживати додаткові заходи:

1) розміщувати державні інформаційні ресурси та публічні електронні реєстри на хмарних ресурсах та/або у центрах обробки даних, що розташовані за межами України, та реєструвати доменні імена у домені gov.ua для такого розміщення;

2) створювати додаткові резервні копії державних інформаційних ресурсів та публічних електронних реєстрів із дотриманням установлених для таких ресурсів вимог щодо цілісності, конфіденційності та доступності;

3) зберігати резервні копії державних інформаційних ресурсів та публічних електронних реєстрів у зашифрованому вигляді, зокрема за межами України, на хмарних ресурсах та/або окремих фізичних носіях, та/або в ізольованому сегменті центрів обробки даних із дотриманням установлених для таких ресурсів вимог щодо цілісності, конфіденційності та доступності.

Заборонено використання хмарних ресурсів та/або центрів обробки даних, розташованих на тимчасово окупованій території України, або тих, що належать державі, визнаній Верховною Радою

України державою-агресором чи державою-окупантом, або належать державі чи суб'єктам, діяльність котрих підпадає під дію Закону України «Про санкції», щодо яких прийнято рішення про застосування санкцій в Україні та/або іншій державі та на територіях держав, що входять до митних та воєнних союзів із такими державами.

Поліція, здійснюючи свою діяльність, є розпорядником інформації, розповсюдження якої матиме негативні наслідки для різних категорій фізичних осіб, юридичних осіб, інтересів та цілісності держави.

Окрім того, працівники поліції, що мають доступ до технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, не повинні незаконно використовувати її у власних цілях та передавати її третім особам, за умови, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володілець інформації вживає належних заходів для охорони її конфіденційності [11].

Під час виконання своїх професійних обов'язків працівники поліції можуть мати доступ до конфіденційної інформації щодо суб'єкта господарювання, яка може міститися в договорах, контрактах, звітах, аналітичних матеріалах, виписках із бухгалтерських рахунків, специфікаціях та інших документах, що відображають діяльність юридичної особи. Зокрема, це та інформація, яка має економічну цінність, несанкціоноване використання котрої може впливати на фінансове становище суб'єкта підприємницької діяльності.

На підставі Постанови Верховного Суду від 18 вересня 2019 р. у справі № 359/10185/16-ц обов'язок збереження та доведення вини працівника за розголошення комерційної таємниці покладається на роботодавця [12], в нашому випадку на керівництво Національної поліції України.

Важливим питанням під час воєнного стану є фіксація, збір, збереження та передача до компетентних правоохоронних органів доказів про вчинення адміністративних чи кримінальних правопорушень стосовно цивільних осіб, зокрема негайне повідомлення/інформування про такі випадки з подальшою передачею доказів, у тому числі у разі евакуації з територій, де відбуваються бойові дії. Для збереження інформації потрібно: встановити свідків обставин події, зафіксувати їхні персональні дані, максимально зібрати докази (фото, відео) і передати працівникам поліції чи представникам інших правоохоронних органів, намагатися виписати деталі побаченого, щоб

пізніше, під час стресових чи тривожних ситуацій, цінна для слідчих органів та підрозділів досудового розслідування інформація не була втрачена. При цьому до поліції попадає «нова» конфіденційна інформація, яка торкається документування правопорушень суб'єктів країни-агресора.

Так, протягом 23 травня 2022 р. у поліції Харківщини зареєстрували інформацію відносно 22 загиблих цивільних осіб. Люди загинули під час окупації, у більшості випадків про їхню смерть стало відомо після звільнення населених пунктів області. Про вказані факти ЗМІ повідомив начальник Слідчого управління поліції Харківщини Сергій Болвінов: «До нас надійшла інформація про загиблих у місті Ізюм. Також надходить інформація з територій, які були нещодавно звільнені, і є факти поховання, коли сусіди чи родичі поховали загиблого. Таких фактів багато в Малій Рогані, Вільхівці, Циркунах, Старому Салтові...» [13].

У мирний час інформація щодо безвісті відсутніх або загиблих осіб та деяка інша інформація може бути загальнодоступною, а під час режиму воєнного стану набуває ступеню конфіденційної.

Отримуючи інформацію з баз даних МВС відносно безвісті зниклих осіб, осіб, що загинули під час бойових дій, представники окупаційної влади використовують цю інформацію з метою незаконного привласнення майна вказаних осіб на окупованій території або незаконного розсілення спеціалістів, військовослужбовців із числа окупантів.

В умовах режиму воєнного стану виникає питання, яку конфіденційну інформацію, дозвіл на яку надано власником або розпорядником, не можна розповсюджувати. Аргумент простий і очевидний - конфіденційну інформацію, яка може бути використана ворогом проти наших захисників та цивільних осіб [5].

Будь-яка конфіденційна інформація, розголошення якої в умовах воєнного стану може призвести до обізнаності противника щодо громадян, військовослужбовців, поліцейських та інших складників сил оборони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням.

Так, під час окупації Херсонської області в березні 2022 р. представникам агресора з матеріалів особистих облікових карток працівників поліції, Національної гвардії України з установи охорони здоров'я МВС України стала відома конфіденційна інформація (особисті дані, місце проживання, підрозділ діяльності, чи були відповідні особи учасниками Операції об'єднаних сил або Антитерористичної операції) щодо працівни-

ків поліції та працівників інших правоохоронних органів.

Із метою попередження випадків з оприлюднення інформації, у тому числі і конфіденційної, Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому розповсюдженню інформації про направлення, переміщення міжнародної військової допомоги в Україну, рух, переміщення або розміщення ЗСУ чи інших військових формувань України, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» [13].

Конфіденційна інформація до поліції може потрапити також через волонтерів, які надають гуманітарну, консультаційну допомогу як громадянам, що опинилися у скрутному матеріальному становищі, так і вимушеним переселенцям. Для громадських активістів і волонтерів сьогодні дійсно є актуальним це питання, адже вони мають справу з персональними даними людей або можуть вчасно поінформувати поліцію щодо збирання персональних даних. Це випадки різних анкетувань, фокус-груп, це ведення списків на різні запити допомоги, це, можливо, списки на евакуацію, це якась внутрішня звітність або для міжнародних організацій, які передають допомогу, тощо [14].

Високий ступінь підвищеної суспільної небезпеки щодо отримання інформації в органах Національної поліції України агресором полягає у тому, що з володіння держави втрачаються відомості, що мають конфіденційний характер, які, потрапляючи в руки іноземних спецслужб і будучи використаними проти інтересів України, можуть звести нанівець багаторічну працю підприємств, установ та організацій зі створення новітніх технологій, видів озброєнь, розроблення планів оборони країни в особливий період тощо. Утрата інформації здатна завдати економічної шкоди у великих чи особливо великих розмірах державі, а то навіть й невинуватим, спричинити тим самим зрив перспективних наукових досліджень, призвести до заморожування будівництва особливо важливих об'єктів критичної інфраструктури, викликати ускладнення в міжнародних відносинах, аж до їх розриву. Утрата конфіденційної інформації створює загрозу суверенітету, територіальної недоторканності, державній безпеці та обороноздатності України [15, с. 55].

Підводячи підсумки аналізу конфіденційної інформації в органах національної поліції України

під час режиму воєнного стану, можливо зробити такі узагальнення:

1. Необхідність захисту прав суб'єктів персональних даних в умовах дії правового режиму воєнного стану вкрай висока. Навіть в умовах бойових дій право на життя, право на повагу до гідності, право на свободу та особисту недоторканність, визначені в Конституції України, мають бути дотримані. Україна, яка поступово інтегрується до Європейського Союзу, має відповідне законодавство, спрямоване на створення якісної системи правового захисту персональних даних відповідно до стандартів ЄС.

2. Конфіденційна інформація, що розташована в базах даних Національної поліції, під час війни має велике значення для національної безпеки країни. Так, інформація про загиблих та безвісті зниклих осіб має значення для окупантів щодо незаконного заволодіння майном та нерухомості цих осіб. Конфіденційна інформація щодо працівників поліції, осіб, що несли службу в зоні проведення Антитерористичної операції (Операції об'єднаних сил) на окупованих територіях - джерело для переслідування, знущання над особами. Інформація щодо осіб, які схильні до вчинення правопорушень, осіб, за якими встановлено адміністративний нагляд, є джерелом для окупантів для залучення цих категорій осіб до співробітництва.

3. Важливою умовою правомірної обробки персональних даних у період дії правового режиму воєнного стану є забезпечення громадянам належного рівня захисту їхніх прав, пов'язаних із персональними даними.

Література

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2022).

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 червня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 20.06.2022).

3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 20.05.2022).

4. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20> (дата звернення: 20.05.2022).

5. Резнікова Г. Мовчання - золото: яка відповідальність передбачена за несанкціоноване розповсюдження інформації під час війни. І які відомості не підлягають розголошенню. *Arzinger*. 2022. 29 березня. URL: <https://mind.ua/openmind/20238650-movchannya-zoloto-yaka-vidpovidalnist-peredbachena-zanesankcionovane-rozprovysudzhennya-informaciyi-pid> (дата звернення: 22.05.2022).

6. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 22.05.2022).

7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakoni.com.ua/node/922> (дата звернення: 22.05.2022).

8. Про захист персональних даних : Закон України від 01 червня 2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 22.05.2022).

9. Ярмак Х.П., Музика С.С. Класифікація конфіденційної інформації. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 94-98.

10. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-funkci-onuvannya-informacijno-komunikacijnih-sistem-elektronnih-komunikacijnih-sistem-publichnih-elektronnih-reyestriv-v-umovah-voennogo-stanu-263> (дата звернення: 22.05.2022).

11. Гамаюнова В. Розголошення суворо заборонено: яку інформацію та в яких компаніях потрібно охороняти? URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/rozgoloshennya-suvoro-zaboroneno-yaku-informaciyu-ta-v-yakih-kompaniyah-potribno-ohoronyati.html> (дата звернення: 22.05.2022).

12. Постанова Верховного Суду від 18 вересня 2019 р. у справі № 359/10185/16-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/84375461> (дата звернення: 22.05.2022).

13. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану : Закон України від 22 березня 2022 р. № 7189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2160-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).

14. Що варто знати про захист персональних даних в період воєнного стану? URL: <https://www.prostir.ua/?news=scho-varto-znaty-pro-zahyst-personalnih-danyh-v-period-vojennoho-stanu> (дата звернення: 22.05.2022).

15. Воронцов А.В., Кулик Л.М. Державна зрада: окремі питання кваліфікації. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір* : матеріали науково-практичного онлайн-заходу, 29 квітня 2022 р. Одеса : ОДУВС, 2022. С. 54-55.

Ярмак Х. П.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

Музика С. С.,
ад'юнкт

*Одеського державного університету
внутрішніх справ*